

Notat til Skov- og Naturstyrelsen

Danmarks
Miljøundersøgelser

Aarhus Universitet

Afdeling for
Vildtbiologi og Biodiversitet

Sags nr.: DMU-52-00001
Ref.: elm/bjs

20. juni 2008

NOTAT

Vedr. anvendelse af stopriste/spærreanordninger i fiskeredskaber for at undgå drukning af odder i ruser mv.

Af Morten Elmeros og Bjarne Søgaard

Baggrund

I forbindelse med et spørgsmål om stopriste i ruser i saltvand i § 7 Udvalget (Fødevareministerens rådgivende udvalg for rekreativt fiskeri) har Skov- og Naturstyrelsen bedt DMU om at kommentere på problemet med rusedruknedde oddere og brugen af stopriste – og i den forbindelse blandt andet svare på følgende spørgsmål:

1. *Hvad har effekten af stopriste været for odderbestanden i DK?*
2. *Hvad vil der ske hvis stopristene fjernes for saltvandsområder, hvor anvendelse i dag er påbudt?*
3. *Er der problemer med stopristene i forhold til fangst af ål, ørred eller andre fisk i saltvand?*
4. *Hvordan vil en fjernelse af stopriste i saltvand påvirke odderens status (gunstig/ugunstig) i Natura 2000 områder - hhv. i forhold til odderen som bilag II art og bilag IV art.?*

Lovgivning

Påbud om anvendelse af stopriste eller spærrenet fremgår af bekendtgørelse nr. 674 af 8. juli 1996 om stoprist eller spærrenet i fiskeredskaber i visse salte vande og af bekendtgørelse nr. 1336 af 15. december 2004 om rekreativt fiskeri i salt- og ferskvand samt redskabsfiskeri mv. i ferskvand. I saltvand omfatter påbudet bl.a. Limfjorden vest for Limfjordsbroen, Stadil og Vest Stadil fjarde og den østlige del af Ringkøbing Fjord (500 m zone) samt den inderste del af Randers Fjord og den inderste del af Mariager Fjord. Afgrænsningen af områderne afspejler odderens udbredelse i Jylland frem til 1996.

Af erhvervsmæssige hensyn er der i de nævnte områder mulighed for at give dispensation til fiskeri uden stoprist, hvis rusehovedet står på større vanddybder end 3 m, ligesom der i øvrigt kan gives dispensation, hvis redskabet er indrettet, så der altid er et øvre frit luftrum i redskabet på minimum 25 cm.

Spørgsmål 1

Rusedruknedde odder udgjorde tidligere en stor andel af de dødfundne oddere, der blev indleveret. Rusedrukning vurderes at have været en af de væsentligste menneskeskabte dødsårsager hos oddere i Danmark. Der indleveres stadig rusedruknedde oddere, mens antallet af trafikdræbte oddere formentlig er steget som følge af bestandsfremgangen af odder.

Frederiksborgvej 399
Postboks 358
4000 Roskilde
Tlf.: 4630 1200
Fax: 4630 1114

Vejsøvej 25
Postboks 314
8600 Silkeborg
Tlf.: 8920 1400
Fax: 8920 1414

Kalø
Grenåvej 14
8410 Rønne
Tlf.: 8920 1700
Fax: 8920 1514

EAN-nr.: 5798000867000
SE/CVR-nr. 10-85-93-87
dmu@dmu.dk
www.dmu.dk

Antallet af oddere, der er fundet døde uden nærmere angivelse af dødsårsag, er også steget væsentligt i de seneste år. Det er svært at afgøre om disse oddere er druknet eller er død af andre årsager.

Vurdering: Det vurderes at reduktionen i uforsætlige drab af oddere ved anvendelse af stopriste/spærrenet i ruser har haft en væsentlig positiv effekt for odderbestandens gunstige udvikling i Jylland.

Spørgsmål 2

Problemet med rusedruknedde oddere er ikke forsvundet efter indførelsen af påbud om anvendelse af stopriste/spærrenet i ruser i ferskvande og i visse salte vande. Der indleveres fortsat rusedruknedde oddere. De uforsætlige drab af oddere ved drukning siden 1996 er sket i ruser i områder med og uden påbud samt i ruser, hvor der er givet dispensation af erhvervsmæssige grunde. De rusedruknedde oddere stammer både fra ferskvandsområder og fra saltvandsområder. Fra saltvandsområderne er der indleveret rusedruknedde oddere både inden for det område, hvor der er påbud om anvendelse af stoprist/spærrenet i ruser (Grund Fjord i Randers Fjord), og fra områder hvor der ikke er påbud om anvendelse af stoprist/spærrenet i ruser (Mariager Fjord lige øst for Hadsund og vestsiden af Ringkøbing Fjord). I et par tilfælde er der fundet to druknedde oddere i samme ruse. Da odderen har en lav bestandstæthed og en langsom reproduktion, kan tabet af selv få individer, især voksne hunner, have stor betydning for bestandens bevaringsstatus.

Vurdering: Hvis påbudet om anvendelse af stopriste/spærrenet i de udvalgte saltvandsområder opheves, må der forventes at ske en stigning i antallet af uforsætlige drab på odder ved rusedrukning.

Spørgsmål 3

Flere undersøgelser har belyst effekten af stopriste/spærrenet på fangsten af fisk (1/2/3/4/5). Generelt er der ikke påvist en reduktion i fangsten af ål mens fangsten af andre fisk reduceres ved anvendelse af stopriste/spærrenet i ruser i saltvande eller stillestående ferskvande. I en af undersøgelserne vurderede enkelte fiskere (3 ud af 39) dog at fangsten af ål bliver mindre (4). En anden undersøgelse fandt at fangsten af ål over mindstemålet i forhold til ruser uden spærreanordninger var større i ruser med spærrenet, mens fangsten af ål over mindstemålet var mindre i ruser med stopriste (5). Røgtetiden ændredes generelt ikke ved anvendelse af stoprist/spærrenet. Hvis der var tildrivende bundvegetation var røgtetiden størst i ruser uden spærreordninger.

Ved én undersøgelse i strømmende ferskvand blev der registreret en signifikant reduktion i fangsten af ål (både store og 'undermålere') og ørredfisk (3). Der blev dog stadig fanget laks over 60 cm. Denne undersøgelse adskilte sig fra de øvrige ved at være udført i et strømmende vandløb, og resultatet kan således ikke overføres til saltvandsområder.

Vurdering: Undersøgelserne af effekten af stopriste/spærrenet har ikke påvist en generel reduktion i fangsten af ål over mindstemålene i saltvande eller stillestående ferskvande. Undersøgelserne har registreret en reduktion i fangsten af andre arter som ørredfisk, skaller, brasen, gedder og lign.

Spørgsmål 4

Overvågning af odderens udbredelse i 2004 har vist, at odderen i Jylland har spredt sig helt ned til den dansk-tyske grænse (6), og undersøgelser i 2006 har dokumenteret, at der fortsat findes en lille bestand af odder på Vestsjælland (7).

Danmark har i 2007 afrapporteret bevaringsstatus for arter og naturtyper omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag til EU (Artikel 17). I den atlantiske biogeografiske region (Jylland vest for israndslinien) er status vurderet som gunstig, mens den i den kontinentale region (øvrige del af Danmark) er vurderet som ugunstig. Der er ikke foretaget en særskilt vurdering af bevaringsstatus inden for den del af Natura 2000 netværket, hvor odder indgår i udpegningsgrundlaget (bilag II).

Vurdering: Under henvisning til svarene på spørgsmål 1 og 2 vurderes fjernelse af stopriste i saltvand at ville have en negativ indflydelse på odderens bevaringsstatus generelt i de biogeografiske regioner (bilag IV), herunder også specifikt i de Natura 2000 områder (bilag II), som omfatter salte vande med påbud om anvendelse af stopriste mv.

For arter omfattet af Habitatdirektivets bilag IV gælder, at medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger til at indføre en streng beskyttelsesordning for disse arter, herunder at uforsætlig indfangning eller drab ikke får en væsentlig negativ virkning for de pågældende dyrearter. På baggrund af, at odderens bevaringsstatus er ugunstig i Østdanmark, vurderes et manglende påbud om stopriste mv. som negativ i forhold til at "genoprette" bevaringsstatus for odder i den kontinentale region.

Referencer

1. Berg, S. 1993. Spærrenet i kasteruser - effekt på fangst af ål. – Danmarks Fiskeriundersøgelser, Silkeborg.
2. Jefferies, D.J., Cripps, S.J., Gorrod, L.A., Harrison, B., Johnstone, J.S., Potter, E.C.E., Weir, V. 1988. The effects of otter guards on the fishing efficiency of eel fyke nets. The Vincent Wildlife Trust, London.
3. Koed, A. & Dieperink, C. 1999. Otter guards in river fyke-net fisheries: effects on catches of eels and salmonids. - Fish. Manag. Ecol. 6, 63-69.
4. Madsen, A.B. 1986. Oddere og Åluser. - Rapport fra Projekt Odder, Frederiksberg.
5. Pedersen, M.I. & Koed, A. 1995. Stoprist og stopnet i kasteruser: tidsforbrug ved røgtning og effekt på fangst af ål. – Danmarks Fiskeriundersøgelser, Silkeborg.
6. Søgaard, B., Madsen, A.B., Elmeros, M. & Hammershøj, M. 2004. Den danske bestand af odder er i fremgang. - http://www.dmu.dk/Dyr_planter/Dyr/Oddere/
7. Elmeros, M., Andersen, L.W., Søgaard, B. & Madsen, A.B. 2007. Odderen lever stadig på Sjælland. - <http://www.dmu.dk/Udgivelser/DMUNyt/2007/15/odder.htm>